

Täysistunto

Keskiviikko 4.12.2024 klo 14.01—1.10

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2024 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 10/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 10/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Esittelypuheenvuoron pitää valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Koponen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

21.53 **Ari Koponen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan puheenjohtajan ollessa estynyt esittelen varapuheenjohtajana sivistysvaliokunnan mietinnön 10/2024.

Sivistysvaliokunnan käsittelyssä olleessa hallituksen esityksessä on ehdotettu muutettavaksi opintotukilakia ja yleisestä asumistuesta annettua lakia siten, että opintotuen piirissä olevat muut kuin lasta huoltavat opiskelijat siirretään yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin 1.8.25 alkaen. Esityksen tavoitteena on vähentää opiskelijoiden asumisesta aiheutuvia valtion menoja valtiontalouden sopeuttamistarpeiden vuoksi. Muutos toteuttaa myös hallitusohjelman kirjausta yhteisasumisen kannattavuuden parantamisesta. Muutoksen arvioitu nettosäästö nousee vuoteen 2028 mennessä 57 miljoonaan euroon.

Puhemies! Sivistysvaliokunta kannattaa mietinnössään ehdotettuja muutoksia. Valiokunta toteaa, että ehdotettu muutos selkeyttää opiskelijoiden tukijärjestelmää ja etuuksien toimeenpanoa, kun asumislisään vaikuttavat tulot ja niiden seuranta ovat yhteneväisiä opintorahan kanssa ja opiskelija voi hakea tukikokonaisuutta yhdellä hakemuksella. Hallituksen esityksen mukaan arviolta 208 500 yleisen asumistuen piirissä olevaa opiskelijaa siirtyy uudistuksen myötä opintotuen asumislisän piiriin. Järjestelmien välisten erojen vuoksi opiskelijoiden asumisen tuen tasossa voi tapahtua merkittäviäkin muutoksia.

Valiokunnan mietinnössä todetaan, että mikäli asumislisään siirtyvien opiskelijoiden asumiskustannukset pysyvät nykytasolla, on asumistuen laskettu pienenevän noin 75 prosentilla opiskelijoista ja noin neljäsosalla asumistuen arvioidaan säilyvän samana tai kasvavan. Osittain tuen pieneminen johtuu huomioon otettavien asumismenojen alemmas-tasosta ja osittain siitä, että yleistä asumistukea maksetaan ympärivuotisesti ja opintotuen asumislisää opiskelukuukausilta. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että noin 19 000:lla opintotuen saajalla olisi asumislisään siirtymisen vuoksi tarvetta toimeentulotukeen erityisesti kesäkuukausien aikana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2024 vp

Puhemies! Ehdotuksen mukaan asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausittaisista enimmäisasumismenoista. Asumislisässä huomioidaan alueelliset asumiskustannusten erot, ja enimmäisasumismenorajat määräytyvät kuntaryhmittäin kuten yleisessä asumistuessa. Huomioitava enimmäisasumisvuokra on 370, 310 tai 270 euroa riippuen opiskelijan asuinkunnasta. Sivistysvaliokunta pitää kuntaryhmittäistä porrastusta tarpeellisena, koska asumismenoissa on suuria alueellisia vaihteluita. Kuntaryhmitys tasoittaa suurimpia asumisen tuen alenemisia alueilla, joilla asumismenot ovat korkeita.

Puhemies! Asumistuen ruokakuntakohtaisesta tuesta asumislisän yksilökohtaiseen tukeen siirtyminen merkitsee suurta muutosta nykytilaan verrattuna. Sivistysvaliokunta pitää yksilökohtaista tukea selkeänä ja toteaa muutoksen suosivan yhteisasumista ja näin ollen parantavan esimerkiksi puolison kanssa asuvien opiskelijoiden tilannetta, kun puolison tai muun ruokakunnan jäsenen tulot eivät enää jatkossa vaikuta tuen määrään.

Puhemies! Sivistysvaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota myös siihen, että opintotukea koskevat tulorajat ovat yleisen asumistuen tulorajoja korkeammat. Opintotuen saaja voi näin ollen parantaa toimeentuloaan palkkatuloilla joustavammin kuin asumistuen piirissä olevat pienituloiset. Opiskelijoilla on myös mahdollisuus hyödyntää elinkustannuksiin opintolainan valtiontakausta, jonka määrä on korotettu 1.8.24 lähtien Suomessa opiskelevien täysi-ikäisten opiskelijoiden osalta 650 eurosta 850 euroon kuukaudessa.

Puhemies! Perustuslakivaliokunta antamassaan lausunnossa katsoo, että ehdotettu sääntely ei kokonaisuutena arvioiden muodostu ongelmalliseksi perustuslain kannalta ja että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Puhemies! Valiokunnan mietinnössä todetaan, että monissa asiantuntijalausunnoissa on nostettu esiin muutokseen liittyviä ongelmalliseksi koettuja vaikutuksia sekä eräitä muutostarpeita, joita ei ole sisällytetty käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen. Sivistysvaliokunta toteaa, että lausunnoissa esitettyjä muutoksia on mahdollista tarkastella osana käynnissä olevaa opintotuen kokonaisuudistusta.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että lainsäädäntöön nyt ehdotettavien muutosten vaikutuksia valtiontalouteen ja opiskelijoiden asumiseen sekä opiskeluun ja opinnoissa etenemiseen seurataan tarkasti ja että vaikutukset arvioidaan kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Puhemies! Sivistysvaliokunta ehdottaa mietinnössään, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 160/2024 sisältyvät lakiehdotukset. Mietintö sisältää vastalauseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

21.59 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Opintotukilakia ja yleisestä asumistuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että opintotuen piirissä olevat muut kuin lasta huoltavat opiskelijat siirretään yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin 1.8.2025 alkaen.

Esityksen tavoitteena on vähentää valtion menoja ja toteuttaa myös hallitusohjelman kirjausta yhteisasumisen kannattavuuden parantamisesta. Ehdotettu uudistus myös siirtää yhteiskunnan rahamuotoisen tuen painopistettä asumisen tukemisesta opintojen tukemiseen. Muutoksen arvioitu nettosäästö on vuoteen 2028 mennessä 57 miljoonaa euroa. Ehdotettu muutos selkeyttää opiskelijoiden tukijärjestelmää ja etuuksien toimeenpanoa, kun asumislisään vaikuttavat tulot ja niiden seuranta ovat yhteneväisiä opintorahan kanssa ja opiskelija voi hakea tukikokonaisuutta yhdellä hakemuksella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2024 vp

Ehdotuksen mukaan asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausittaisista enimmäisasumismenoista. Huomioitava enimmäisvuokra on 370 euroa, 310 euroa tai 270 euroa opiskelijan asuinkunnasta riippuen. Tämä kuntaryhmittäinen porrastus on mielestäni tarpeellinen, koska asumismenoissa on suuria alueellisia vaihteluita.

Tämä hallituksen esitys mahdollistaa sen, että toimeentuloa voi parantaa palkkatuloilla joustavammin kuin asumistuen piirissä. Opintotukea koskevat tulorajat ovat yleisen asumistuen tulorajojen korkeammat. Asumistuen ruokakuntakohtaisesta tuesta asumislisän yksilökohtaiseen tukeen siirtyminen on merkittävä muutos nykytilaan verrattuna. Sivistysvaliokunta on pitänyt yksilökohtaista tukea selkeänä ja toteaa muutoksen suosivan yhteisasumista ja näin ollen parantavan esimerkiksi puolison kanssa asuvien opiskelijoiden tilannetta, kun puolison tai muun ruokakunnan jäsenen tulot eivät enää jatkossa vaikuta tuen määrään.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on todennut, että perustuslain sivistyksellisiä oikeuksia koskeva 16 §:n 2 momentti ei sellaisenaan turvaa opintorahan säilymistä nimenomaan nykytasolla tai edellytä sen korottamista yleisen kustannustason mukaisesti. Lausunnossa tuodaan myös esille perustuslain 19 §:n sosiaaliturvaa koskevan sääntelyn osalta, että sosiaaliset perusoikeudet eivät voi olla yksinomaan julkisen vallan vastuulla ja että myös asumisen tulee pääosin toteutua yksilöiden omatoimisuuden kautta. Sivistysvaliokunta edelleen toteaa, että lausunnoissa esitetyt muutokset on mahdollista tarkastella osana käynnissä olevaa opintotuen kokonaisuudistusta.

Valiokunta pitää tärkeänä myös, että lainsäädäntöön nyt ehdotettavien muutosten vaikutuksia valtiontalouteen ja opiskelijoiden asumiseen sekä opiskeluun ja opinnoissa etenemiseen seurataan tarkasti ja että vaikutuksia arvioidaan kokonaisuudistuksen yhteydessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen.

22.02 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on laki, joka siirtää opiskelijat yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin. Kyseessä on suora leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon. Mielestäni opiskelijoiden toimeentulosta ja mahdollisuudesta keskittyä opintoihin on huolehdittava riittävän tasoisella opintorahapainotteisella opintotuella ennen siirtymistä yleisturvaan.

Myös hallitusohjelmassa on tavoitteena opintotuen kokonaisuudistus, ja siksi ihmettelen, miksei opiskelijoiden asumistukea pohdittu tässä yhteydessä. Nyt lakiuudistus on ristiriidassa opintotuen tarkoituksen kanssa, sillä edellytykset päätoimiseen opiskeluun heikenevät toimeentulon tason laskiessa.

Siirtyminen yleisestä asumistuesta asumislisään tarkoittaa, että asumistuki pienenee suurella joukolla opiskelijoita. Muutokset johtuvat siitä, että huomioitavien asumismenojen enimmäismäärät ovat asumislisässä yleistä asumistukea pienemmät, ja siitä, että yleistä asumistukea maksetaan ympärivuotisesti, opintotuen asumislisää vain opiskelukuukausilta.

Orpon hallituksen toteuttamat toimet ovat leikkaamassa päätoimisen opiskelijan rahamuotoisia etuuksia jopa lähes kolmanneksella. Etuustaso tulee todennäköisesti laskemaan selkeästi Pohjoismaiden heikoimmaksi ja selkeästi matalimmalle tasolle vuoden 1992 opintotukiudistuksen jälkeen. Opiskelijoiden palauttaminen asumislisälle tarkoittaa tyypillisellä opiskelijalla sitä, että asumisen tuki pienenee kuntaryhmästä riippuen 60—100

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2024 vp

euroa kuukaudessa opiskelukuukausilta ja sen lisäksi opintojen ulkopuolisten kesäkuukausien ajalta 275—395 euroa kuukaudessa.

Asumisen tuki voi näin ollen pienentyä jopa yli 2 000 eurolla vuodessa yksin vuokralla asuvalla opiskelijalla. Koska opintotuen asumislisää maksetaan vain opiskelukuukausilta, ehdotettu muutos lisää toimeentulotuen käyttöä kesäkuukausien ajalta. Ehdotettu muutos lisää myös muita etuuksien yhteensovitusilanteita. Sairastumis- ja vajaakuntoisuustilanteissa ja monissa opintotuen lakkautustilanteissa opiskelijat siirtyvät asumislisältä yleiseen asumistukeen ja jälleen takaisin asumislisälle. Lisäksi asumislisältä siirrytään pysyvämmiin yleisen asumistuen piiriin silloin, kun opintotuen enimmäistukiaika on käytetty loppuun, ja silloin, kun opiskelijaperhe saa ensimmäisen lapsensa. Kaikki nämä ja vastaavat tilanteet lisäävät asiakkaiden ja toimeenpanijan työmäärää.

Seurauksena opiskelijoiden heikentyneestä etuustasosta opintolainaan turvautuminen tulee todennäköisesti lisääntymään entisestään. Opintolainakanta on tällä hetkellä kasvanut noin nelinkertaiseksi kymmenen vuoden takaiseen verrattuna. Nyt päätettyjen ja päätettävänä olevien toimien myötä velkaantumispaine tulee lisääntymään, ja arvioidusti 30 000:n tai 40 000:n euron opintolainat tulevat olemaan tyypillisiä. Tällaiset velkamäärät vaikeuttavat kielteisesti nuorten aikuisten elämänpäätöksiin, kuten mahdollisuuksiin ostaa asuntoa tai perustaa perhettä. Myös opintolainaan liittyvät velkaongelmat ovat kasvussa.

Toimeentulotukimenojen arvioidaan hallituksen esityksessä lisääntyvän siirron myötä 6 miljoonalla eurolla vuodesta 2026 eteenpäin. Kun opiskelijoiden siirto yleiselle asumistuelle toteutettiin vuonna 2017, toimeentulotukimenot vähenivät Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan peräti 44 miljoonaa euroa eli moninkertaisesti verrattuna nyt arvioituun muutokseen. Toimeentulotuen menojen kasvu on siis mahdollisesti arvioitu huomattavasti alakanttiin. Toimeentulotuen menojen kasvu saattaa syödä valtaosan siirrolla tavoitellusta säästöstä. Toimeentulotuki on myös erityisesti nuorille työkykyisille ihmisille kohtuuton kannustinloukku. Hallitus tavoittelee toimeentulotuen käytön voimakasta vähentämistä, ja näillä perusteilla siirto on hyvin epätarkoituksenmukainen.

Puhemies! Esityksen tavoitteena on myös tukea yhteisöllistä ja edullisempaa asumista. Keskeisenä ajatuksena on, että jatkossa suurimmalla osalla opintotuen saajista tulisi olla nykyistä edullisempi asunto. Tämä ei ole mahdollista, sillä opiskelijat kilpailevat jo nyt edullisista asunnoista muiden pienituloisten ihmisryhmien kanssa. Kohtuuhintaisia opiskelija-asuntoja riittää alle neljäsosalle korkeakouluopiskelijoista. Opiskelija-asuntojen määrää ei voida kasvattaa, koska asuntorakentamisen investointitukea on heikennetty.

Arvoisa puhemies! Jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tiedoksi, että tässähan olisi ollut seitsemän minuuttia aikaa, niin että olisit saanut ihan kyllä pitää puhetta.

Saako tulla?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tule vaan jatkamaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys siirtää opiskelijat yleisestä asumistuesta asumislisän piiriin vaikuttaa esimerkiksi seuraavalla tavalla: Vuonna 2023 Helsingissä asuva opiskelija, jonka vuokra oli 590 euroa, sai 466 euroa. Vuonna 2024 summa oli 394 euroa. Ensi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2024 vp

vuonna summa tulee olemaan 296 euroa. Eli käteen jäävä tuki muuttuu kahdessa vuodessa 170 euroa pienemmäksi opiskelukuukausilta, ja kesäajalta tuki tulee olemaan nolla euroa.

Opiskelijat eivät todellakaan elä leveästi ja ovat ainoa ryhmä, joka on lähes pakotettu elämään osittain velalla, opintolainalla. Jos todella haluamme, että koulutus on tasa-arvoista ja kaikkien ulottuvilla, meidän tulee huolehtia siitä, että opiskelijoilla on riittävät taloudelliset edellytykset, joiden avulla he voivat keskittyä opintoihinsa täysipainoisesti ja valmistua tavoiteaikataulussa. Meille on tärkeää, että opiskelijat voivat opiskella, valmistua ajoissa ja voida hyvin. Siksi tulemme esittämään mietinnön vastalauseen mukaista lakiesityksen hylkäästä toisessa käsittelyssä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Lahdenperä.

22.09 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa puhemies! Ennen opiskelijoiden siirtymistä yleisen asumistuen piiriin opiskelijat asuivat keskimäärin edullisemmissä asunnoissa kuin yleisen asumistuen saajat. Viimeisen kahdeksan vuoden aikana opiskelijoiden vuokrat ovat keskimääräisesti nousseet hieman yli 50 prosenttia, ja samalla yksin asuvien määrä on kasvanut. Nyt tehtävä uudistus liittyy hallitusohjelmaan, jonka mukaan yleisen asumistuen rinnalle kehitetään yhteisasumista suosiva ja taloudellisesti houkutteleva vaihtoehto.

Asumislisän määrä olisi enintään 80 prosenttia kuukausivuokrasta. Siinä huomioitaisiin alueelliset asumiskustannuserot, ja asumislisän määrään ei vaikuttaisi muiden samassa asunnossa asuvien tulot. Opiskelijalla olisi myös mahdollisuus kattaa elin- ja asumiskustannuksiaan korkeammilla tuloilla kuin yleisen asumistuen piirissä on ollut. Jatkossa opiskelijan tarvitsee noudattaa vain yhtä tulorajaa eikä tulojen ansainta-ajankohdalla ole merkitystä. Opiskelijat ovat kautta aikojen tehneet kesätöitä ja osa myös iltai- tai viikonlopputöitä opintojen ohessa. Työnteon tuleekin aina olla kannattavaa, jos töitä pystyy tekemään.

Opiskelu on tilapäinen elämänvaihe, joten on selkeämpää, että toimeentulon ja asumismenojen tukeminen tapahtuu opintotuen kautta. Lisäksi tukien saaminen edellyttää opintojen edistymistä ja ajallaan valmistumista. Asumislisää voisi saada vain opiskelukuukausilta. Asumislisän paluu yksinkertaistaa opiskelijan etuusasiointia, koska tuen hakemisessa, muutoksista ilmoittamisessa ja esimerkiksi tulorajoissa olisi kyse ainoastaan opintotuesta.

Esitetty muutos siis selkeyttää opiskelijoiden tukijärjestelmää sekä vie painopistettä opintojen tukemiseen. Nimittäin valtiontalouden tutkimuskeskuksessa havaittiin tutkimuksessa kesäopintojen vähentyneen sen jälkeen, kun opiskelijat siirtyivät yleisen asumistuen piiriin. Myös koko vuoden opintopistekertymä väheni uudistuksen jälkeen. On näin ollen mahdollista, että asumistuen uudistuksen myötä poistunut opintosuoritevelvoite vaikuttaa tähän kehitykseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta poissa. — Edustaja Viitala.

22.11 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys ohjaa opiskelijat velkaantumaan tai lisäämään työntekoa opiskeluiden ohessa. [Juha Mäenpää: Tai yhteisasumiseen!] Koska leikkaus voi viedä opiskelijan toimeentulosta jopa 100 euroa kuussa, jää opiskelijoille kolon täyttämisen vaihtoehdoksi joko lisätä velkaantumistaan nostamalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2024 vp

enemmän opintolainaa tai lisätä työntekoa. Lisääntyvä työnteko taas vie aikaa ja jaksamista pois opiskelulta. Opiskelu on opiskelijan työtä. Lisääntyvä työnteko tosiaan ohjaa elämää sillä tavalla, että keskittyminen opiskeluun saattaa herpaantua ja siten valmistuminen myös pitkittyä.

Halvempaan asuntoon muuttaminen ei välttämättä ole vaihtoehto, kun edullisia opiskelija-asuntoja ei ole riittävästi. Soluasuntoja on muutettu yksiöiksi, ja varsinkin pääkaupunkiseudulla kohtuuhintaisista asunnoista on jo valmiiksi pulaa. Hallituksen useat asumiskileikkaukset vain lisäävät kohtuuhintaisten asuntojen kysyntää, mutta tarjonta ei pysty vastaamaan tähän tarpeeseen.

Arvoisa puhemies! Me kaikki tiedämme, että opiskelijoiden tulee pystyä keskittymään opintoihinsa, jotta valmistuminen tapahtuisi ajallaan ja he pääsisivät siirtymään työelämään, mutta nyt heidän mahdollisuuksiaan opiskella päätoimisesti heikennetään lisäämällä painetta työntekoon ja lainanottoon. Hallitus on vedonnut siihen, että muutos olisi oikeudenmukainen ja säästäisi rahaa, mutta nämä säästöt tulevat opiskelijoiden kukkaroista ja lopulta toimeentulotuen menot vain kasvavat. Meidän tulee rakentaa yhteiskuntaa siten, että opiskelijoilla on aidosti mahdollisuus opiskella päätoimisesti ja valmistua ilman ylivoimaista taloudellista taakkaa. Tämä palvelisi myös työelämää, ja varsinkin nyt, kun meillä on työvoimapulaa, mahdollisimman sujuvat opinnot olisivat yksi apu siihen.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys syventää opiskelijoiden taloudellista ahdinkoa. Opiskelijat ansaitsevat parempaa. Meidän tehtävämme on rakentaa sellaista yhteiskuntaa, jossa nuorilla on mahdollisuus onnistua, ei epäonnistua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

22.14 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Esityksellä siis siirretään opintotuen piirissä olevat muut kuin lasta huoltavat opiskelijat yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin. Esityksellä säästetään valtion menoja ja samaan aikaan kannustetaan opiskelijoita yhteisölliseen asumiseen, eli kimppekämppeihin ja soluasuntoihin. Pidän näitä varsin hyvinä asumismuotoina opiskeleville nuorille. Tähän kannustamistahan voi kutsua myös yksinäisyyden ehkäisyksi.

Puhemies! Tässä yhteydessä on kyllä hyvä huomioida myös se, miten aiemman, Sipilän kauden uudistuksen jälkeen asuntotuotanto on keskittynyt tarjoamaan opiskelijoille yksiöitä. Tämä on ihan aito ongelma joillakin alueilla, tätä on turha kiistää. Ajan kanssa tilanne tulee kuitenkin menemään parempaan suuntaan tältäkin osalta.

Puhemies! Laki tulee myös helpottamaan opiskelijoiden työntekoa. Nyt tilanne on se, että opintotuella ja yleisellä asumistuella on ollut eri tulorajat. Yleisen asumistuen tulorajan ollessa matalampi voi opiskelija joutua niin kutsuttuun kannustinloukkuun, tilanteeseen, jossa lisätyötä ei kannata enää ottaa, ettei se mene asumistuesta. Uudistuksen jälkeen tätä ongelmaa ei enää ole.

Puhemies! Pidän viisaana, että asumislisässä on tunnistettu alueelliset eroavaisuudet asumisen hinnan suhteen ja lisä on porrastettu näiden mukaan.

Loppuun sanon sen, minkä olen sanonut ennenkin: kaikki ei voi tulla kuin manulle illallinen. Meillä on edelleen näinä taloudellisesti haastavina aikoina erittäin etuoikeutetussa asemassa olevat korkeakouluopiskelijat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2024 vp

22.16 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Nyt kun tässä lakiesityksessä siirrytään yleisestä asumistuesta opiskelijoiden osalta opiskelijoiden asumislisään, niin tällä ehkä palataan hiukan siihen aikaisempaan systeemiin, mikä oli. Silloin opiskeluaikana itse asuin kimppekämpässä, ja ne olivat ensin opiskelija-asuntosäätiön asuntoja, ja sitten asuttiin myöhemmin kaverin kanssa semmoisessa asunnossa, joka vuokrattiin puoliksi. Tavoitteena on se, että siirryttäisiin enemmän näihin, eikä kaikilla tarvitsisi olla yksiötä, mihin tämä nykyinen järjestelmä on johtanut. Tällä haetaan tavallansa valtiolle säästöjä. Tässä talouden heikossa tilanteessa näitä vaan on karsittava.

Se, mikä itseäni vähän harmittaa ja on ollut tällainen trendi tavallansa asuntorakentamisessa, on se, että hyvin paljon kaupunkeihin on rakennettu vain yksiöitä juuri sen takia, että ne ovat olleet tavallansa myöskin vuokranantajille houkutteleva juttu, koska opiskelijat ovat saaneet siihen asumistukea. On totta, että soluasuntoja ei enää ole sillä tavalla kuin aikaisemmin on ollut, ja niitä on varmaan muutettukin yksiöiksi, mutta se, mikä itselleni monessa muussakin asiassa niin kuin tässäkin asiassa nousee esille, on se, että puhutaan, että pääkaupunkiseudulta ei löydy edullista vuokra-asumista. Kyllähän oikeasti se tilanne vaan on niin, ettei tänne pääkaupunkiseudulle voi edes rakentaa semmoista. Täällä ovat tontit kalliita, rakentaminen kallista. Minun mielestäni semmoinen haikailu, että tänne pääkaupunkiseudulle saataisiin edullista vuokra-asumista opiskelijoille tai pienituloisille... Kyllä se on mahdoton tehtävä.

Minun mielestäni se on hyvä, että me siirrytään tähän, palataan vähän siihen vanhaan. Kyllä itsekkin olen opiskeluaikana ottanut opintolainaa. Silloin se opintotuki oli aika pieni. Siihen sai asumislisää. Se velvoitti minua itseä kuitenkin ottamaan sitten opintolainaa, joka tavallansa on minun mielestäni semmoinen asia, että se saattaa opiskelijaa jopa motivoida valmistumaan ajoissa, ettei opiskeluun tulisi viivästyksiä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

22.19 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa puhemies! Täällä mainittiin, että työssäkäynti viivästyttää opintojen valmistumista, mutta on kuitenkin tutkimuksia, joissa todetaan, että viivästymiseen on monia muitakin syitä kuin työssäkäynti — työssäkäynti on harvoin kuitenkaan se perimmäinen syy. Enemmistö pitää opiskeluaikaista työtä hyödyllisenä myöhemmän työuran kannalta, ja se myös helpottaa sitä siirtymistä työelämään opintojen jälkeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen.

22.19 **Pia Hiltunen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Itse asiassa oikeastaan haluan vielä näihin edellisiin kommentteihin ottaa kantaa.

Ehkä yksi aito ongelma on se, että näitä edullisia opiskelija-asuntoja ei tosiaankaan ole. Se on hankala peruste tälle, että tällaista lisätään, jos ei tehdä toimia sen eteen, että sellaisia löytyisi.

Toinen asia tässä valmistumisen viivästymisessä työnteon kautta on se, että näen sen itsekkin hyvänä sillä tavalla, että kun saa työkokemusta, niin työllistyy helpommin sen jälkeen, mutta alat ovat hyvin erilaisia. Kaikilla aloilla ei pystytä tekemään yhtä aikaa töitä. Sitten kuitenkin täytyy muistaa se, että opiskelijoiden työtä on opiskelu, jotta he valmistu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2024 vp

vat ajallaan ja jotta he ovat työkykyisiäkin sen jälkeen. Me tarvitaan työkykyisiä osaajia, ei sillä tavalla, että ollaan uupuneita jo mentäessä työelämään.

Mielenterveyspalveluista ja mielenterveyden haasteista on puhuttu tänäänkin täällä, ja nämä ovat juuri sellaisia asioita, millä pystytään siihen vaikuttamaan.

Siitä, onko etuoikeus olla korkeakouluopiskelija ja saada 40 000 euron laina valmistuttua maksettavaksi, voidaan olla montaa mieltä. Itse ajattelen, että se ei kyllä edistä tulevaisuuden suunnittelua, perheellistymistä, oman asunnon hankintaa ja niin edelleen. Mutta tässä. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Mäenpää.

22.21 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Kun tuo edustaja Hiltunen otti tässä opintolainan lakimuutosesityksestä tuon mielenterveyden ja sen opiskelun — taisi siitä joku muukin edustaja mainita, että se opiskelu on sen opiskelijan työtä ja sen pitäisi saada opiskella rauhassa.

Siitä, mitä itselläni on omasta opiskeluajasta muistissa ja minkälainen mielipide siitä minulla on, täytyy sanoa, että kyllä se mielenterveyteen vaikutti positiivisesti, että siellä asunnossa oli muitakin kuin minä yksin. Ei me nyt voida ruveta tällä asialla spekuloidaan siinä, aiheuttaako tämä yhteisasuminen joitakin mielenterveysongelmia. Kyllä ne ovat jostakin muualta lähtöisin kuin yhteisasumisesta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vestman.

22.22 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Kuten tässä useat kollegat ovat edellä todenneet, opiskelijoiden asumiseen käytetyt tuet nousivat huomattavasti, kun opiskelijat siirrettiin toissa vaalikaudella opintotuen asumislisän piiristä yleisen asumistuen piiriin. Ja todella tapahtui vielä sellainenkin epätoivottava kehitys, että opiskelijoita siirtyi nimenomaan yhteisestä asumisesta toisenlaisen asumismuodon piiriin, ja se on sitten osaltaan niitä menoja kasvattanut. Eli tässähän todella palataan siihen toissa vaalikaudella tehtyä muutosta edeltäneeseen oikeustilaan.

Puhemies! Kiinnitän huomiota perustuslakivaliokunnan lausuntoon tästä lakimuutoksesta. Perustuslakivaliokuntahan on todennut, että tämä ehdotettu sääntely on merkityksellinen ennen kaikkea perustuslain 16 §:n 2 momentissa säädetyn ja 19 §:n 4 momentissa säädetyn kannalta. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota perustuslain esitöihin, joissa on siis todettu, että tämä sosiaalisten perusoikeuksien kokonaisuus korostaa yhteiskunnan jäsenten omaa aktiivista toimintaa perusoikeuksien toteutumisessa. Silloin siellä esitöissä on todettu, että sosiaaliset perusoikeudet eivät voi olla yksinomaan julkisen vallan vastuulla ja myös asumisen tulee pääosin toteutua yksilöiden omatoimisuuden kautta. Perustuslakivaliokunta on tuon perustuslain 16 §:n 2 momentin osalta nostanut esille sen, että valiokunta on aiemmassa käytännössään pitänyt opintolainan valtiontakausta ja sen suuruutta merkityksellisenä, kun arvioidaan opiskelijoiden asemaa ja toimeentuloa, ja katsonut, että tämä osaltaan sitten toteuttaa perustuslain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkiselle vallalle säädettyä toimeksiantoa huolehtia sivistyksellisistä oikeuksista. Tämä sanottu perustuslain säännös ei siis perustuslakivaliokunnan mukaan sellaisenaan turvaa opintorahan säilymistä nimenomaan nykytasolla tai edellytä sen korottamista yleisen kustannustason mukaisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2024 vp

Perustuslakivaliokunta on vielä erikseen arvioinut tässä lakiehdotuksessa olevan 14 a §:n 3 momenttia, jonka mukaan, jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassa tai vanhempansa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa, siis huomattavasti alhaisempi kuin muussa tapauksessa. Perustuslakivaliokunta on todennut, että nimenomaan, kun otetaan huomioon perusoikeusuudistuksen esitöissä näissä sanotuissa 16 §:n 2 momentissa ja 19 §:n 4 momentissa esiin tuotu tarveharkinnan mahdollisuus, tällainen säännös ei ole ongelmallinen perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännöksen kanssa.

Lopuksi, puhemies, totean, että poliittisesti pidän tällaista säännöstä myöskin reiluna.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen.

22.25 **Pia Hiltunen sd:** Arvoisa puhemies! Otin puheenvuoron oikeastaan sen takia, että vielä edustaja Mäenpäälle tarkennan, että en siis tarkoittanut yhteisasumisella ja kimppakämpällä olevan yhteyksiä mielenterveyteen, vaan sitä, että olisi mahdollisuus opiskella täysipäiväisesti, kun kaikilla aloilla opiskelijat eivät voi tehdä töitä samanaikaisesti, ja siihen voivat vaikuttaa myös pitkät harjoittelujaksot, joista ei myöskään palkkaa saa.

Mutta joka tapauksessa ehkä haluan oikeastaan vielä korostaa sitä näkökulmaa, että kun puhutaan jatkuvasti osaajapulasta ja koulutustason nostamisesta, niin näillähän me tavallaan huolehditaan siitä, että jokaisella on mahdollisuus opiskella, ja sitähän me tulevaisuudessa täällä tarvitaan. Ja se, että opintolainaa on viime vuonna nostettu — taisi olla viime vuonna, kun nostettiin lainamääriä teidän esityksestä — niin sehän lisää sitä riskiä velkaantumiseen ja ylivelkaantumiseen. Että jos arvioidaan, että on 30 000—40 000 velkaa sen jälkeen, kun valmistuu, niin onhan se kova, ja kun ajatellaan, että ei välttämättä ole kuin pätkätoit, ja ajatellaan sitä taloudellista asemaa, niin kyllä se on hankala. Kuitenkin toimeentulo on yksi hyvinvoinnin kulmakivistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koponen.

22.27 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Ehkä loppuun haluaisin, kun opiskelijoista puhutaan, sanoa kuitenkin, kuinka upea koulutusjärjestelmä meillä täällä Suomessa on. Maailmassa ei ole monia maita, missä voi opiskella käytännössä maksutta ihan tohtoriksi asti, mutta Suomi on tällainen, eli ei tässä kannata liikaa suolaa kaataa haavoihin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 160/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.